

Eerdere nieuwsbrieven te vinden op:

<http://www.canonsociaalwerk.eu/nl/onderwijs.php>

CANON
SOCIAAL WERK

Inhoud van dit nummer

- Symposium '100 jaar Opvang en wat nu?' Met officiële lancering van de Canon Maatschappelijke Opvang	1
- BètaVersie Canon Maatschappelijke Opvang online	1
- Twee nieuwe maatschappelijk aandeelhouders	2
- BètaVersie Canon Zorg voor de Jeugd Online	3
- Nieuwe canons in voorbereiding	4
- 100 jaar Kesslerstichting: opvang, onderdak en begeleiding van daklozen	4
- Niks geteisem! Het legendarische clubhuis De Mussen	6
- Bezuinigingen treffen sociale sector, niet voor het eerst	7
- Geschiedenisles over sociale werkplaatsen	8
- Bronnen voor de geschiedenis van de verzorgingsstaat	9
- Canon Geschiedenis Nederlandse Gezondheidszorg	10
- Canon van de Geneeskunde in Nederland	10
- 100 jaar orthopedagogiek: alweer een schatkamer	10
- De markt van welzijn en geluk: achteraf bezien	11
- In Memoriam Marinus Traas	11
- Bezoekersaantallen aan de canons	13

SYMPOSIUM "100 JAAR OPVANG EN WAT NU?"

Met de OFFICIËLE LANCERING CANON MAATSCHAPPELIJKE OPVANG

De Kesslerstichting bestaat 100 jaar en organiseert begin oktober – waarschijnlijk donderdag 4 oktober - een symposium. De titel is "100 jaar opvang en nu?" Sprekers zijn de directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau Paul Schnabel en een tweede spreker die zal ingaan op de toekomst van de Maatschappelijke Opvang. Burgemeester Jozias van Aartsen zal het eerste exemplaar van het jubileumboek in ontvangst nemen. **Tijdens het symposium vindt de officiële lancering plaats van de Canon Maatschappelijke Opvang.** www.canonopvang.nl

Het symposium vindt plaats in de Koninklijke Schouwburg, er worden 200 deelnemers verwacht. U ontvangt bericht zodra de exacte datum bekend is.

De Kesslerstichting is een begrip in Den Haag. Sinds 1912 biedt de stichting opvang, onderdak en begeleiding aan daklozen. In 2011 werd een schitterende nieuwbouw opgeleverd aan De la Reyweg 530 (zie foto). Lees het artikel over 100 jaar Kesslerstichting verderop in deze Nieuwsbrief.

Kessler
s t i c h t i n g

BÈTAVERSIE CANON MAATSCHAPPELIJKE OPVANG ONLINE

Met de Canon Maatschappelijke Opvang is voor het eerst een omvangrijk historisch overzicht beschikbaar van dit belangrijke werkterrein. Dat is een groot compliment waard voor initiatiefnemers en redactie. 25 vensters ontsluiten de geschiedenis in korte toegankelijke teksten, met doorverwijzing naar bronnen en rijk aanvullend materiaal. Wie deze nieuwe canon doorkruist doet tal van ontdekkingen:

- + 'Regiobinding' heette in de negentiende eeuw 'domicilie van onderstand'.
- + Er loopt een lijn tussen de woonscholen van begin twintigste eeuw en de Skaeve Huse-aanpak van nu.
- + Waarom gaf Gerrit Zalm de stoot tot het Plan van Aanpak G4?
- + De maatschappelijke opvang is groot geworden door de enorme inzet van gedreven mensen – lees alles over de Tilburgse pater Poels. Zie foto >>
- + De 'coming out' van daklozen leverde het Groot Walenburgs Vuilharmonisch Orkest in 1984 een gouden plaat op.
- + Wat is eigenlijk het verschil tussen Wilders zijn tuigdorpen en de oude landloperskoloniën in Veenhuizen en Het Hoogeland?
- + Wanneer raakte Nederland in de ban van NIMBY?
- + Na de oorlog hebben maar liefst 25.000 ongehuwde moeders hun kind na de geboorte afgestaan.

Opmerkelijke feiten

Deze en veel meer opmerkelijk feiten kunt u vanaf nu lezen in de Canon Maatschappelijke Opvang die in een bètaversie te raadplegen valt via

<<http://www.canonopvang.nl/>

Deze eerste versie van de Canon Maatschappelijke Opvang staat tot aan de zomer 2012 open voor commentaar, aanvullingen en verbeteringen. We zouden het zeer op prijs stellen als u in uw kring aandacht zou willen besteden aan het lanceren van deze Canon die deel uitmaakt van de Canon Sociaal Werk die in 2007 van start is gegaan. De bedoeling van deze opvangcanon is, zoals het in de toelichting staat, 'de opvangsector te helpen verder te kijken dan de waan van de dag en betrokkenen het trotse gevoel te geven dat ze deel uitmaken van een geschiedenis die de moeite van het vertellen waard is.'

De *Redactie Canon Maatschappelijke Opvang* bestaat uit Catharina Th. Bakker, Jan Jumelet, Jos van der Lans, Hans Opbroek, Bernd Timmerman. Voor meer informatie kunt u terecht bij Jos van der Lans (info@josvdlans.nl).

De Canon MO is mogelijk gemaakt dankzij de steun van onze *maatschappelijke aandeelhouders*:

- [IrisZorg](#) • [HVO-Querido](#) • [Zienn](#) • [Federatie Opvang](#)

TWEE NIEUWE MAATSCHAPPELIJK AANDEELHOUDERS

Als gevolg van het verschijnen van de Canon Maatschappelijke Opvang hebben zich twee nieuwe maatschappelijk aandeelhouders aangemeld:

MA 39: Kesslerstichting, Den Haag: zie de artikelen in deze nieuwsbrief.

www.kesslerstichting.nl. Foto's zeggen soms meer dan woorden. Voor Kessler op Flickr Photostream: zie <http://www.flickr.com/photos/47423547@N03/>

MA 40: LIMOR: professionele organisatie in Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en Zuid-Holland die mensen helpt weer een eigen plek in de samenleving te krijgen met thuisbegeleiding, woonvoorzieningen en crisisopvang.

<http://www.limor.nl/>

Alle maatschappelijk aandeelhouders vindt u op <http://www.canonsociaalwerk.eu/nl/sponsors.php>

Omdat de canon een investering is in de professionalisering van het sociaal werk, meent de redactie dat de verdere ontwikkeling een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van alle organisaties die belang hebben bij goed geïnformeerde en toegeruste sociaal werkers. Zij kunnen daar uitdrukking aan geven door een maatschappelijk aandeel te nemen in de canon. Over de precieze condities wil de redactie belangstellenden graag informeren. Mail naar: info@josvdlans.nl

BÈTAVERSIE CANON ZORG VOOR DE JEUGD ONLINE

http://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/index.php

Opvoeden is nooit eenvoudig geweest en heeft ten alle tijden geleid tot initiatieven om er het beste van te maken - weeshuizen, heropvoedingsgestichten, strafkampen, maar ook allerhande goedbedoelde adviezen aan ouders om hen te helpen de jeugd de weg te wijzen. De *Canon Zorg voor de Jeugd* wil de lezer aan de hand van twintig vensters kennis laten nemen van de moderne geschiedenis (vanaf 1800) van de zorg voor de jeugd. Elk venster vertelt een verhaal over een opmerkelijke gebeurtenis of trend die van invloed is geweest in het denken en doen met betrekking tot al dan niet problematische jongeren. Het historisch materiaal is echter eindeloos en de keuze voor de belangrijke momenten in deze geschiedenis heeft daarom altijd iets arbitrairs, zeker als de omvang overzichtelijk moet blijven en maar een beperkt aantal vensters mag vullen. Zo'n Canon schreeuwt om commentaar. En precies dat is de bedoeling van deze **Bètaversie 0.1**. Wij, de samenstellers van de *Canon Zorg voor de jeugd*, willen daarmee aangeven dat wij naar beste vermogen een zo compleet mogelijk overzicht hebben samengesteld van de moderne geschiedenis van de Zorg voor de Jeugd, maar dat wij niet alle kennis in pacht hebben. Om de stap naar een meer definitieve versie 1.0 te maken, hebben wij uw hulp nodig. Uw mening, uw commentaar, uw verbeteringen, uw suggesties, uw tekst- en/of beeldmateriaal. In de professionele sector die zich met jeugdigen bezighoudt, onder wetenschappers en bij professionals en ingewijden is veel meer kennis aanwezig dan in onze beperkte redactiekering. Die kennis willen wij aanspreken en gebruiken.

Daarom vragen wij u om te reageren. Vindt u dat onderwerpen ten onrechte niet (of juist wel) aan de orde komen? Meldt het ons! Vindt u dat er vensters ontbreken? Leg het ons voor! Heeft u prachtig historisch materiaal dat wij goed zouden kunnen gebruiken? Laat het ons weten! Zou u in de vorm van foto's, links of gescand materiaal iets willen toevoegen? Wij zijn zeer geïnteresseerd! Ziet u een fout of een onzorgvuldigheid? Aarzel niet om het ons te vertellen!

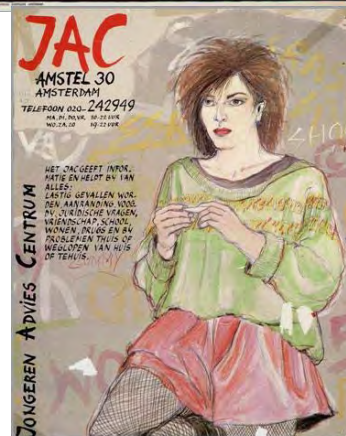
Anders dan een boek is een digitaal product zoals deze Canon iets wat in beweging kan blijven. We hoeven voor verbeteringen niet te wachten tot de tweede druk; we voeren ze onmiddellijk in. Zo willen we met uw suggesties en tips aan de *Canon Zorg voor de Jeugd* blijven sleutelen, zodat de Canon zich ontwikkelt tot een interactief kennisknooppunt dat professionals die dagelijks met jongeren werken helpt verder te kijken dan de waan van de dag en betrokkenen het trotse gevoel geeft dat ze deel uitmaken van een geschiedenis die de moeite van het vertellen waard is.

Daarvoor nemen we ook de tijd. De *Canon Zorg voor de Jeugd* is een product dat jaren moet meegaan. Tot de zomer gaan we actief de boer op om deze **Bètaversie 0.1** van commentaar te laten voorzien en verbeteringen een aanvullingen in ontvangst te nemen. Na de zomervakantie zoeken we een moment waar we de Canon Zorg voor de Jeugd, versie 1.0 officieel te doop willen houden. Mocht u daar ook suggesties voor hebben, dan houden wij ons daar ten zeerste voor aanbevolen.

Voor commentaar, suggesties, vragen en andere opmerkingen kunt u een mail sturen naar:

info@josvdlans.nl.

U helpt ons overigens ook enorm als u anderen wijst op het bestaan van de Canon en de mogelijkheid om

te reageren. Kortom: zegt het voort en vertel het verder!!

http://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/index.php

Schrijfgroep: Fedor de Beer, Jos van der Lans, Maarten van der Linde, Maurice van Lieshout, Liesbeth Simpelaar, Ard Sprinkhuizen, .Kees van der Wiel, Janne Wubs.

Adviesgroep: Herman Baartman, Kees Bakker, Nelleke Bakker.

De *Canon Zorg voor de Jeugd* is mogelijk gemaakt dankzij de steun van twee maatschappelijke

aandeelhouders: • [Nederlands Jeugd instituut \(Nji\)](#) • [Stichting Steunfonds Pro Juventute Nederland](#)

NIEUWE CANONS IN VOORBEREIDING

- Van de *Canon Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking* zijn bijna alle 25 vensters in concept klaar. Er wordt aan de eindredactie gewerkt. Verwacht: najaar 2012
- Van de *Canon Maatschappelijk Werk* wordt in april een tweede voorstel voor 25-30 vensters besproken.
- Van de *Canon Emancipatie en Vrouwenhulpverlening* zijn 7 vensters klaar en wordt in april a.s. gebrainstormd over een achttal nieuwe vensters.
- Na de zomer gaat een kernredactie aan de slag met de Canon Reclasseringswerk.

100 JAAR KESSLERSTICHTING:

OPVANG, ONDERDAK EN BEGELEIDING VOOR DAKLOZEN

In 2012 bestaat de Kessler Stichting 100 jaar. Over de bijzondere geschiedenis van deze toch moderne organisatie wordt een boek geschreven. Mirella van der Heide, stafmedewerker, geeft een voorproefje. (overgenomen uit *De Oud-Hagenaar*, 1 november 2011).

Kessler Stichting staat weer als een huis

De in 1912 opgerichte Vereeniging "Tehuis voor Onbehuisden" merkte in 1922 dat de haar aangeboden

ruimte voor de opvang van dakloze mannen, vrouwen en kinderen aan de Steijnlaan te krap werd. Bovendien kondigde de verhuurder aan de huur te willen opzeggen. De Vereeniging kon het gebouw wel kopen maar zag daar vanaf omdat er geen geld voor was en men het gebouw niet kon uitbreiden.

Een zoektocht begon, maar werd bemoeilijkt omdat de politie bezwaar maakte tegen vestiging in panden die nabij een kroeg waren gelegen.

De oplossing was aan de rand van de stad een stuk grond te kopen en daar zelf

een gebouw op te bouwen. De rand van de stad was destijds de De la Reykade (tegenwoordig De la Reyweg).

Maar het ontbrak de Vereeniging aan geld. Eén van de bestuursleden, de heer D.A.J. Kessler, was een vermogend man en schreef aan de voorzitter, de heer De Wilde, een brief. De strekking daarvan was duidelijk.

De heer Kessler (zie foto) vond het zo belangrijk dat er een speciaal gebouw werd neergezet voor een kwetsbare groep mensen, dat hij de kosten daarvan wilde dragen. Hij deed een forse schenking aan de Vereeniging. Een deel van zijn motivatie:

"Het doel waarvoor wij werken komt mij echter zoo belangrijk voor dat het niet in gevaar mag worden gebracht door onmacht of vertraging. Het beteekent immers niet minder dan voorziening in een sociaal nood en in opheffing, wellicht in redding van hen, die door ongunstige levensomstandigheden gezonken zouden zijn of staan te zinken."

Dankzij deze gift kon de Vereeniging grond in erfpacht nemen (en later kopen) en architecten inschakelen. Gekozen werd voor Leonard Cusell en Johan N Munnik, Haagse architecten gespecialiseerd in sociale

bouwprojecten. Het gebouw omvatte vier slaapzalen voor 180 mannen en twee slaapzalen voor 40 vrouwen en kinderen. Op 21 maart 1923 werd het gebouw aan de De la Reykade 207 feestelijk in gebruik genomen. De Vereeniging werd omgedoopt in Kessler Stichting.

Werkverschaffing

Werkverschaffing was een belangrijk onderdeel van de visie destijds. Naast tal van activiteiten werd in de beginjaren twintig een verhuisdienst opgericht: de Algemene Haagse Dienstverrichting (AHD). Er werden vrachtwagens aangeschaft en garages en opslagruimtes gebouwd. Deze dienstverlening bleef niet onopgemerkt in Den Haag. De verhuisdienst werd aangeboden tot 2001 en behoort sindsdien tot de geschiedenis. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak ving de Kessler Stichting, naast de reguliere bewoners, evacués op uit het gebombardeerde Rotterdam. In 1941 vorderde de bezetter de vrachtwagen van de AHD in en voerde tal van regels in. Daardoor was de weg vrij voor de bezetter om het bestuur uit zijn functie te ontheffen en het gebouw en de inventaris op te eisen. De bezetter vestigde er de Stichting Winterhulp Nederland, een NSB-organisatie. Na de oorlog bleek het gebouw te zijn leeggeroofd, evenals de bankrekening.

Vertrouwen herwonnen

Het bestuur nam de zorgen om het gebouw weer op zich, de eerste daklozen (vaak mensen die door bombardementen hun huis kwijt waren) meldden zich. De directie zocht contact bij weldoeners voor giften en donaties via het bekende gironummer 199. Hoewel de bezetter verslagen was, werd het gebouw opnieuw geconfisqueerd. Ditmaal door de Nederlandse overheid. Het pand werd toegewezen aan het Centraal Bureau voor Verzorging van Oorlogsslachtoffers, dat bedden plaatste voor zieke en oude Hagenaars en Bureau Bijzondere Jeugdzorg een afdeling liet opzetten voor vrouwen en kinderen. Pas in 1949 kreeg het bestuur de zeggenschap over het grootste deel van het pand weer terug. De zeggenschap over de vrouw- en kinderafdeling werd begin jaren '50 teruggegeven. Een en ander duurde lang vanwege de kritiek op de organisatie. Het verhuisbedrijf zou meer prioriteit hebben dan de resocialisatie van de bewoners. Uiteindelijk herwon het bestuur het vertrouwen.

Behoeftte aan handen

Na de oorlog was veel behoefte aan 'handen' voor de wederopbouw. Bewoners vonden werk als schoonmaker, tuinman, aardappelschiller en nachtwaker. Ook werd er oud papier verkocht. Op het terrein werd een stalling, met benzinepomp, voor auto's gerealiseerd. Het zorgde voor inkomsten, maar ook voor kritiek van andere transportbedrijven (oneerlijke concurrentie). Desondanks bleef de AHD Hagenaars verhuizen en inboedel opslaan. In 1956 werd een recreatiezaal in gebruik genomen, grotendeels door de bewoners zelf verbouwd en ingericht. In de jaren erna volgden er nog enkele verbouwingen. Zo werden de opslagruimtes verbouwd tot 'uitleunwoningen' en een afdeling waar zieke bewoners konden worden verzorgd. De slaapzalen werden verbouwd tot kamertjes en ook de nachtopvang (het Passantenverblijf) werd na een brand weer opgebouwd. Desalniettemin werd het gebouw vanaf de jaren '80 verwaarloosd. Er was onvoldoende geld om te voorzien in een degelijk onderhoud. Na een managementcrisis in de eerste jaren van de 21^e eeuw werd in 2005 contact gezocht met de gemeente. Zij ging akkoord met het voorstel het oude pand te slopen en er een nieuw gebouw voor in de plaats te zetten.

Kroon op het werk

De Kessler Stichting kwam de crisis te boven en de organisatie werd voortvarend uitgebouwd tot een gezonde, bekende, zeer tot de verbeelding sprekende, brede maatschappelijke Haagse zorgorganisatie. Een organisatie die zich ten doel stelt opvang, zorg, huisvesting en begeleiding te bieden aan sociaal kwetsbare mensen. Binnenkort wordt het nieuwe gebouw, De la Reyweg 530 (ons derde huisnummer

inmiddels), in gebruik genomen en begin 2012 feestelijk geopend. Een gebouw met een bijzondere geschiedenis en een mooie kroon op ons werk dat volgend jaar precies 100 jaar geleden is gestart. Mirella van der Heide (mheide@kesslerstichting.nl), Met dank aan Kroon & Wagtberg Hansen)

NIKS GETEISEM! OVER HET LEGENDARISCHE CLUBHUIS DE MUSSEN IN DE HAAGSE SCHILDERSWIJK

De Utrechtse historicus/andragoog Herman Nijenhuis wijdde 25 jaar geleden in zijn zeer lezenswaardige studie *Werk in de schaduw. Club- en buurthuiswerk in Nederland 1892-1970* (Amsterdam 1987) een hoofdstuk aan de "Vereeniging voor de Haagsche Jeugd De Musschen" van Meester De Bruin. Het onvolprezen VPRO radio-programma Onvoltooid Verleden Tijd (OVT) zond in *Het Spoor Terug* van 19 en 26 februari jl. een tweeluik uit over De Mussen, prachtig!!!

<http://www.geschiedenis24.nl/ovt/afleveringen/2012/19-02-2012/Het-Spoor-terug--De-Mussen--dl--1.html>

<http://www.geschiedenis24.nl/ovt/afleveringen/2012/26-02-2012/Het-Spoor-terug--De-Mussen--dl--2.html> .

'Niks Geteistem' is een meeslepende geschiedenis van bijna een eeuw, die als spiegel kan dienen voor het jongerenwerk van nu. Op 5 november 2011 werd het boek over de 85-jarige geschiedenis van het legendarische clubhuis De Mussen – geschreven door *Diederick Klein Kranenburg & Wim Willems* - aangeboden aan burgemeester Jozias van Aartsen. Het is bovendien een waar gebeurd heldenverhaal en daarmee een bron van inspiratie, zeker in een tijd die vraagt om bezielend leiderschap. De onwaarschijnlijke geschiedenis van De Mussen gaat over een clubhuis dat eind jaren twintig tegen alle verwachtingen in het vertrouwen won van de bewoners van de volksbuurt bij station Holland Spoor.

Gedrag bijschaven

Het groeide uit tot een baken in de wijk, waar generaties jongeren een vak leerden en tevens hun gedrag een beetje lieten bijschaven. De geschiedenis van Jacob de Bruin en zijn clubhuis De Mussen heeft nog het meeste weg van een film. Een hoofdpersoon, die het rauwe straatleven van huis uit kent, meldt zich in 1926 als jeugdleider in de Haagse Schilderswijk. Hij begrijpt dat de schoffies uit de buurt hem niet meteen accepteren. Verschoppelingen van de stad hebben weinig boodschap aan de goede bedoelingen van burgers uit de 'betere Haagse wijken'. Maar onze held, de dertigjarige zoon van een schoenmaker, is niet voor een kleintje vervaard. Gedreven door zijn overtuiging dat ieder kind onze volle aandacht waard is, geeft hij niet op. En hij slaagt waar anderen vóór hem faalden.

Persoonlijke lotgevallen

In 2011, precies 85 jaar later, bestaat zijn clubhuis De Mussen nog altijd. Onder alle stormen van verandering heeft het centrum steeds op de bres gestaan voor de jeugd – en voor hun ouders. Het boek volgt de loop van die geschiedenis, met een sterke focus op persoonlijke lotgevallen. Van het turbulente begin, de crisisjaren en de oorlog, tot de naoorlogse gloriejaren. Van de strijd om het voortbestaan tijdens de sloop van de Schilderswijk in de jaren zeventig en tachtig tot de daaropvolgende nieuwbouw. Het boek is rijk

geïllustreerd met zowel foto's uit het verleden als schitterende reportages over de Mussen en Otterlo in het heden, geschoten door fotografe Eva Hofman.

Kroniek van een volksbuurt

Clubhuis de Mussen werd een begrip in de buurt en ver daarbuiten. Duizenden kinderen zijn er volwassen geworden. Maar het clubhuis kreeg ook te maken met de veranderingen die in de Schilderswijk plaatsvonden. Het boek is daarom ook een geschiedenis van deze beroemde Haagse volksbuurt.

(Overgenomen uit *De Oud-Hagenaar*, 1 november 2011)

Boek bestellen

'Niks Geteisem! Het wonderbaarlijke verhaal van De Mussen'. € 19,95, Bestellen?

www.denieuwehaagsche.nl, telefoonnummer 070-3082129.

Auteurs: Diederick Klein Kranenburg & Wim Willems (Campus Den Haag, Universiteit Leiden). Fotografe Eva Hofman groeide op in de Schilderswijk.

BEZUINIGINGEN TREFFEN SOCIALE SECTOR, NIET VOOR HET EERST

Bij de Nieuwjaarsbijeenkomst (16-1-2012) van de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers signaleerde Maatschappelijk Werk-lector Margot Scholte de stapeling van bezuinigingen die zijn aangekondigd.

Het is opmerkelijk dat – anders dan bij het onderwijs – vanuit het sociaal werk geen of weinig krachtige protesten worden gehoord. Alle aandacht gaat naar 'Welzijn Nieuwe Stijl', 'Burgerkracht' en bevorderen van de 'participatie-maatschappij'.

Dat was anders in 1971: na vijftientig jaar ononderbroken en steeds toenemende overheidssubsidie maakte staats-secretaris van CRM H.J.L. Vonhoff (Kabinet Biesheuvel) zich zorgen over 'een automatisch uitdijend heelal' van welzijns-voorzieningen en hij draaide voor het eerst de kraan ietsje dicht.

Protesten tegen 'de botte bijl van Vonhoff' bleven niet uit. Net-afgestudeerden van universiteiten en sociale academies richtten het "ANTI-CRM-BEZUINIGINGSFRONT" op en ageerden in de jaren zeventig tegen bezuinigingen en voor het instandhouden van voorzieningen in buurten en wijken. Ook de onlangs overleden minister Jaap Boersma (Kabinet Den Uyl) was mikpunt (zie de cartoon van Opland uit 1975, afgedrukt in de ACB-krant van februari 1976).

Het ACB-Front bleef actief tijdens het Kabinet Van Agt-Wiegel. Veel opinieliders van nu verdienden hun sporen in de sociale actie van deze jaren, zoals Marius Ernsting, tegenwoordig o.a. voorzitter van de verenigde vrijwilligersorganisaties.

Doortje Kal, sinds juni 2011 lector Kwartiermaken op Hogeschool Utrecht, deed in 1978 in de ACB-krant verslag van een grote welzijnsmanifestatie in Amsterdam. Bij haar artikel stond de cartoon 'Den Haag drukt welzijnswerk Amsterdam omlaag'.

Ook in de jaren tachtig bezuinigden de kabinetten-Lubbers fors op buurt- en clubhuiswerk, opbouwwerk en jongerenwerk. In september 1982 staakten de Utrechtse sociaal werkers.

Anno 2011-2012 worden tientallen club- en buurthuizen gesloten – toen nog ondenkbaar. Margot Scholte noemde de volgende bezuinigingen voor 2012-2013:

- Bezuinigingen op Jeugdzorg (jeugdbescherming, jeugd GGZ);
- Bezuinigingen en beperken toegankelijkheid AWBZ (vgl PGB);
- Bezuinigingen en beperken toegankelijkheid GGZ;
- IQ maatregel waardoor toegang tot zorg en begeleiding verstandelijk beperkten wegvalt;
- Bezuinigen en beperken sociale advocatuur;
- Bezuinigen op ondersteuning vrijwillige inzet;
- Bezuinigingen op het gemeentefonds (gevolgen voor sociaal werk);
- Afschaffen wijkenbeleid /bezuinigingen op preventieve wijkveiligheid;
- Bezuinigen op Wajong, sociale werkplaatsen, arbeidsreïntegratie, bijstand;
- Bezuinigingen op schuldhulpverlening;
- Bezuinigingen op passend onderwijs;
- Belastingmaatregelen (bv. rechtstreekse inning, maar ook inperking toeslagen).

GESCHIEDENISLES OVER SOCIALE WERKPLAATSEN: ZE ZIJN HARD NODIG

Twee VU hoogleraren gaven op 12 maart op het Amstelstation een openbaar college. Daarmee ondersteunden ze het protest van de vakbonden tegen bezuinigingen op de sociale werkvoorziening.

“Het is een ernstige zaak dat vooral de zwaksten op de arbeidsmarkt door deze bezuinigingen worden getroffen”, zei hoogleraar politieke geschiedenis Susan Legêne, gekleed in toga. Volgens haar doet premier Rutten aan geschiedvervalsing door te stellen dat de nieuwe ‘Wet werken naar vermogen’ weer het oorspronkelijke doel, namelijk steun voor de allerzwaksten, centraal stelt. “Het gaat de regering gewoon om bezuinigingen. Ze willen een kleinere overheid en meer overlaten aan de markt. Maar veel mensen die bij de sociale werkvoorziening werken, zullen nooit via de markt een volwaardige baan vinden.”

Een lesje geschiedenis van hoogleraar Legêne (uit: Ad Valvas, 15-3-2-12)

De Abvakabo FNV vroeg mij om op 12 maart in het Amstelstation een flashmob-college te geven over de geschiedenis van de sociale werkvoorziening. In de toelichting van het kabinet op de voorgenomen bezuinigingen las ik deze openingszin: ‘Nederland kent diverse regelingen om mensen met een afstand tot

de arbeidsmarkt aan de slag te helpen. Dat voorzieningenstelsel is historisch gegroeid tot wat het nu is: een systeem met onvoldoende samenhang.’ Werd bij eerdere stelsel-wijzigingen in de jaren tachtig en negentig gesproken over noodzakelijke modernisering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), nu plaatst het kabinet kanttekeningen bij de effecten daar van. Het stelsel is volgens de staatssecretaris zelfs verworpen tot een fuik. ‘We moeten de Wsw terugbrengen tot waar deze wettelijke regeling oorspronkelijk voor was bedoeld: een instrument voor degenen die alleen in een afgeschermd omgeving arbeid kunnen verrichten.’

Historisch gegroeid De kritiek van de regering op de huidige voorzieningen doet ons nadenken over de opbouw van de verzorgingsstaat: wanneer, hoe en waarom zijn voorzieningen als de sociale werkplaatsen eigenlijk ontstaan? Dat ze er zijn, is immers niet vanzelfsprekend. We kunnen teruggaan naar 1919 en het Dordtse hoofd van een Buitengewoon Lager Onderwijs (BLO)-school, meester Adri Wepster, die in veel gemeenten navolging vond met zijn initiatief om een beschermde werkinrichting te creëren voor oud-leerlingen van zijn BLO. Maar pas na de Tweede Wereldoorlog kwam het tot Gemeentelijke Sociale Werkvoorziening (GSW-1950), en Centrale Gemeentelijke Werkplaatsen (1955). Die gemeentelijke regelingen werden ten slotte in 1968/9 tot landelijk beleid, vastgelegd in de Wet sociale werkvoorziening. Ze is sindsdien onder Lubbers, Kok en Balkenende een aantal keren herzien, uitgebreid en bijgesteld. Als het kabinet-Rutte verklaart terug te willen naar oorspronkelijke bedoelingen, dan gaat dat waarschijnlijk om de Wsw. Die kwam tot stand onder het confessioneel-liberale kabinet De Jong. Dat gebeurde in een periode van ongekende economische bloei. In Nederland groeide de productiviteit het snelst van West-Europa. Er heerste vrijwel volledige werkgelegenheid en Nederland wierf arbeidsmigranten in het buitenland. In die jaren werd de kinderbijslag ingevoerd, Ziektewet, WAO en Bijstandswet, en dus ook de Wet sociale werkvoorziening. De suggestie dat we nu terug zouden moeten gaan naar de oorspronkelijke bedoeling van die wet uit 1968, suggereert een herstelactie. Maar de regering wil helemaal niet ‘terug naar de oorsprong’. Men wil een fundamenteel andere overheid. De nieuwe Wet werken naar vermogen betekent niet alleen een drastische bezuiniging, maar bovenal een bijdrage aan een kleinere overheid en een grotere rol voor particulier initiatief, marktwerking en concurrentie op de arbeidsmarkt. Het is onacceptabel dat de zwaksten op de arbeidsmarkt zo hard getroffen worden.

Susan Legêne is hoogleraar politieke geschiedenis aan de VU te Amsterdam. **De redactie** gaf haar inzage in een nog niet gepubliceerd venster van de komende Canon Zorg voor Mensen met een Verstandelijke Beperking: “Het experiment van meester Wepster: de beschermde werkvoorziening”.

BRONNEN VOOR DE GESCHIEDENIS VAN DE VERZORGINGSSTAAT

Fifine Kist en Danièle Rigter werken in historisch onderzoeksbureau Ecade (<http://www.ecade.org/>) sinds 1990 voor bedrijven, instellingen en particulieren die geïnteresseerd zijn in hun verleden. Zij hebben een informatieve digitale bronnen- en literatuurontsluiting samengesteld over de Geschiedenis van de verzorgingsstaat.

<http://www.ecade.org/Verzorgingsstaat.html>

Op deze plek wordt informatie over de [geschiedenis van de verzorgingsstaat](#) aangeboden. Het doel is om kennis in een historische context te plaatsen en te verspreiden onder een zo groot mogelijk publiek.

Aandachtspunten:

- het belang van historisch [\(bronnen\)onderzoek](#)
- het karakter van de Nederlandse verzorgingsstaat: meer [overlegsamenleving](#) dan *verzorgingsstaat*
- de bijdrage van alle politieke stromingen aan het karakter van de Nederlandse verzorgingsstaat
- de bijzondere rol van de organisaties van [werkgevers en werknemers](#)
- de terughoudende positie van de rijksoverheid met betrekking tot de [uitvoering](#)
- het belang van onderzoek naar de lokale ontwikkelingen
- het belang van onderzoek naar de rol van het particulier initiatief (civil society)
- de [samenhang](#) tussen: sociale zekerheid, arbeidsmarktbeleid, arbeidsvoorwaarden en veiligheid, armenzorg/maatschappelijke hulpverlening, gezondheidszorg, onderwijs, sociale woningbouw en het

bestaan van nutsvoorzieningen

- het belang van het doorgeven van kennis over de Nederlandse verzorgingsstaat, ook bij het vormen van supranationale verbanden.

CANON GESCHIEDENIS NEDERLANDSE GEZONDHEIDSZORG

Het Kenniscentrum Historie Zorgverzekeraars onderzoekt de geschiedenis van de structuur en de financiering van de gezondheidszorg en plaatst deze in het nationale en internationale perspectief van de verzorgingsstaat. <http://www.kenniscentrumhistoriezorgverzekeraars.nl/index.php>

Er is nu een Canon van de geschiedenis van de Nederlandse gezondheidszorg gepubliceerd met vooralsnog 16 vensters: <http://www.kenniscentrumhistoriezorgverzekeraars.nl/bronarchief/canon/canon.html>

CANON VAN DE GENEESKUNDE IN NEDERLAND

In 2009 werd al de Canon van de Nederlandse geneeskunde online gebracht:

<http://medischcontact.artsennet.nl/Dossiers/Alle-dossiers-1/Geschiedenis/Canon-geneeskunde.htm>

Deze canon is intussen ook in boekvorm verschenen

100 JAAR ORTHOPEDAGOGIEK: alweer een schatkamer

<http://www.100jaarorthopedagogiek.nl>

De nieuwe website 100 jaar Orthopedagogiek biedt niet 100 jaar maar 200 jaar. Het begint met het jaar 1790: De 'School voor Dooven en Stommen' van ds. Guyot in Groningen (zie foto) en eindigt met o.a. een artikel van Fedor de Beer (2012), Dr. D. Herderschêe en het bepalen van wezenlijke achterlijkheid. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 51, 17 - 23.

Persbericht: Verzoeken om artikelen uit oude nummers van het *Tijdschrift voor Orthopedagogiek* (TvO) nemen steeds meer toe. Voor de uitgever en de redactie was dit aanleiding om te zoeken naar een manier waarop de inhoudelijke rijkdom van het *Tijdschrift voor Orthopedagogiek* gebruikt zou kunnen worden om de geschiedenis van 100 jaar orthopedagogiek systematisch digitaal in beeld te brengen. De zoektocht heeft tot een unieke website

100jaarorthopedagogiek.nl geleid die wij graag onder uw aandacht willen brengen. Met ondersteuning van de Stichting Hermen J. Jacobs heeft de redactie een website ontwikkeld, waarop door middel

van tekst, geluid en beeld de geschiedenis van 100 jaar orthopedagogiek en de daarmee samenhangende ontwikkelingen in de jeugdzorg en het onderwijs toegankelijk is gemaakt. U vindt op 100jaarorthopedagogiek.nl wetten en regelingen, historische gebeurtenissen, ontwikkelingen in het veld en de ontstaansgeschiedenis van de orthopedagogiek overzichtelijk en zeer toegankelijk gepresenteerd.

The screenshot shows the website interface for '100 JAAR Orthopedagogiek'. At the top, there is a navigation menu with links for '100 JAAR', 'AUTEURS', 'TIJDSCHRIFT', 'INFORMATIE', 'CONTACT', and 'LOGOUT'. Below the menu is a search bar with the placeholder text 'zoeken...'. The main content area features a large grid of years from 1909 to 2011, arranged in rows of 8 years each. The years are displayed in a dark blue font on a light background. To the left of the grid, there is a sidebar with a search bar and a list of categories: 'Wetten en regelingen', 'Gebeurtenissen', 'Ontwikkelingen in het veld', 'Artikelen', and 'Ontstaansgeschiedenis'. Below the sidebar is a small portrait of Dr. A. Van Voorstuijzen. At the bottom of the page, there is a footer with copyright information: '©2011 TvO - Agri | Colofon | Disclaimer | Over | Links' and 'Postbus 189 | 3800 AD Amstelveen'.

Voor de ontwikkelingen in de orthopedagogiek, maar ook voor de jeugdzorg en het onderwijs **achten we het van groot belang dat het historisch besef versterkt** wordt en dat (ortho-) pedagogen, leraren en jeugdbegeleiders optimaal gebruik gaan maken van deze site. Ook door eventueel materiaal toe te voegen. Er is heel veel materiaal samengebracht op de website, maar ongetwijfeld ligt er nog veel meer interessant materiaal in privé-, school- en instellingsarchieven en op de zolders. De redactie nodigt u graag uit om verder ondersteunend materiaal van uw instellingen, school of uit uw eigen archief toe te voegen aan de website.

In het maartnummer van het Tijdschrift voor Orthopedagogiek is onder de titel *Beleefd en Aanbevolen* een artikel van Rinus Keyman opgenomen over de ontstaansgeschiedenis en de functie van deze unieke website. Wij willen u hier graag naar verwijzen.

Laat u verleiden en bezoek onze site 100jaarorthopedagogiek.nl en vraag via secretariaatagi@uva.nl het maartnummer (gratis) aan van het Tijdschrift voor Orthopedagogiek .

DE MARKT VAN WELZIJN EN GELUK: ACHTERAF BEZIEN

EEN DEBAT: Hans Achterhuis *versus* Jan Willem Duyvendak

Volgens Jan Steyaert, Canonredacteur, lector Fontys Hogeschool Sociale Studies en Docent Master Sociaal Work Antwerpen: "EEN HISTORISCH DEBAT".

BESTEL NU!

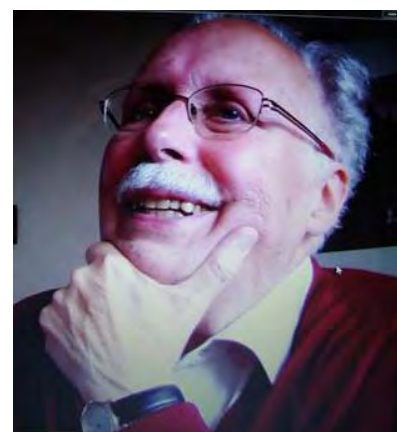
Stuur een email naar andragologie@uva.nl met: Ik bestel hierbij de Achterhuis DVD en maak daarvoor Euro 15 over; *Uw naam, postcode, adres*. En maak Euro 15 over op gironummer rekeningnummer 5683762 ten name van AUV Kring

Andragologie te Amsterdam o.v.v. dvd. De DVD wordt dan automatisch naar uw post adres gestuurd.

IN MEMORIAM MARINUS TRAAS 1934-2012

Op 23 januari 2012 is de pedagoog en andragoog Marinus Traas overleden. Hij werd 77 jaar. Rinus was van 1970 tot 1995 een geliefd docent in de opleiding Maatschappelijk Werk van Academie de Aemstelhorn; na de fusies werd dat Hogeschool van Amsterdam. Rinus studeerde van 1952 tot 1955 aan de Amsterdamse School voor Maatschappelijk Werk (Karthuizerplantsoen) en koos kinderbescherming als afstudeerrichting. Hij was eerst 15 jaar werkzaam in jeugdhulpverlening en maatschappelijk werk en daarna 25 jaar in het hbo. Daarnaast studeerde Traas pedagogiek en andragoog aan de Universiteit Utrecht. Hij publiceerde een tiental boeken, waaronder twee veel herdrukte studieboeken die door duizenden studenten zijn gebruikt in hun opleiding. Opvallend is zijn grote talent om helder en leesbaar te schrijven en de historische context van veranderingen inzichtelijk te maken. In *Waarom zou ik? Waarden en motieven in de maatschappelijke hulpverlening* gaf hij in 1996 een knap en intelligent overzicht van de sterk wisselende achtergrondvisies en ideologische raamwerken rond het brede sociaal werk sinds 1945. Met hetzelfde gemak schetste hij de visie van de Nederlandse Hervormde kerk in 1955 en Hans Hoekendijk in 1957 ('Pantomime van het heil') als van het neomarxisme in 1970 en de theorieën van Foucault in 1988. In zijn *Opvoeding in verandering* gaf Traas een intrigerend overzicht van de veranderingen in de twintigste eeuw. Hij promoveerde – 72 jaar oud - in 2006 aan de

Universiteit van Tilburg op het proefschrift *Jeugdcriminaliteit in agogisch perspectief*, waarvan de handelseditie verscheen onder de titel *Aandacht of aanklacht*.

Zelf heb ik Rinus Traas nooit ontmoet, we zouden in december jl. een afspraak maken, maar hij mailde me dat hij erg ziek was. Maar ik heb genoten van zijn boeken. En ik was getroffen door de overlijdensadvertentie, ook omdat mijn collega Llewellyn Bogaers een half jaar eerder toen hij al ziek was een prachtig interview met hem maakte. Het is gelukkig opgenomen met de camera. Bij de afscheidsdienst op 31 januari sprak Dick de Korte, supervisor en docent ethiek, hulpverlening en spiritualiteit en geschiedenis van het sociaal werk bij MWD. Dick vertelde dat hij zich in 1986 in een verhitte stafdiscussie liet ontvallen 'dat we toch ook dankbaar mogen zijn dat we onderwijs kunnen geven op deze mooie opleiding'. Dat riep heftige reacties op. Een collega: 'Getver! Wat is dat voor achterlijk iets. Dankbaar zijn. Laten we opstandig zijn!' Rinus Traas hoorde de discussie aan en zei: 'Volgens mij hebben we hier een gereformeerde broeder en ik snap eigenlijk best wat hij bedoelt'. Dat was het begin van vele gesprekken tussen beiden over zin en onzin van ideologie, idealen, geloof en nog veel meer, en van grote vriendschap.

Boeken van Rinus Traas

Maatschappelijk werk in deze tijd (1967) ; *Welzijn in welvaart* (1972) ; *Opvoeden tot samen leven*. (1974 2^e druk) ; *Opvoeding in Verandering* (1986, 2003, 7^e herziene druk) ; *Cultuur en Identiteit: overleven in een veranderende wereld* (1990) ; *Waarom zou ik? Waarden en motieven in de maatschappelijke hulpverlening* (1996) ; *Signalering in het maatschappelijk werk* (1997, met Siny Sluiter, Maria van Zijderveld) ; *Werkboek jeugdcultuur* (2002) ; *Basisboek opvoeding* (2002, 2011 5e druk, met Hans Malschaert) ; *Jeugdcriminaliteit in agogisch perspectief* (2005)

Tegen de mode: agogisch perspectief op jeugdcriminaliteit

Eén van Traas' belangrijkste conclusies in zijn proefschrift was dat de schuld voor jeugdcriminaliteit zeker niet alleen in de schoenen van ouders geschoven mag worden. Ouders voeden wel degelijk op, al gaat dat niet meer volgens een vast patroon. Ze kunnen dat ook niet omdat normen en waarden, de basis voor opvoedingsdoelen, voortdurend veranderen. "Deze discontinuïteit in de maatschappelijke situatie maakt de opgave van het opvoeden tot een zeer moeilijke", aldus Traas. Een kleine minderheid raakt hierbij het spoor kwijt. En dan gaat het veelal om gezinnen waar ook andere problemen spelen: werkloosheid, armoede, cultureel isolement en psychische stoornissen.

Rond de pubertijd komen de belangrijkste invloeden op kinderen van leeftijdsgenoten of de 'peergroep', stelt Traas. En dit geldt nog sterker voor gezinnen waar de grip van ouders minder is. Het is dus ook niet verwonderlijk dat jeugdcriminaliteit zich vaak ontwikkelt in groepsverband zoals jeugdbendes. Aangezien de jeugdcultuur zo belangrijk is, pleitte Traas ook voor een actieve opstelling van de overheid en politiek bij het indammen van kwalijke invloeden van geweld en hebzucht via tv, internet en computerspellen.

Pseudo-identiteit

In het tweede deel van zijn proefschrift beschreef Traas eerst de levensverhalen van zes jeugdcriminelen. Opvallend was de grote mate van discontinuïteit in hun leven: scheidingen, verhuizingen, pleegouders, diverse scholen of een combinatie van totaal verschillende leefwerelden zoals het keurige gezin en de 'ruige' koffieshop. Vervolgens introduceerde Traas het begrip *performance* of pseudo-identiteit: de overlevingsstrategie waarmee een jongere zich staande houdt in een discontinue wereld. José draagt altijd een mes bij zich om zich veilig te voelen; Lenny wordt een 'kameleon', ze gedraagt zich al naar de verwachtingen. Traas stelde dat de hulpverlener zich bewust moet zijn van deze performance. Omdat het om een overlevingsstrategie gaat, zal een alternatief gevonden moeten worden, wil het gedrag veranderen.

Omdat de performance sterk verbonden is met de peergroup zal deze invloed een belangrijke rol moeten spelen bij de benadering van de delinquent. Performance komt vaak tot uiting in de lichamelijke 'uitstraling' (kleding, sieraden, tatoeages, etc.). De hulpverlener dient hierop te letten en de betekenis te onderkennen. Maar ook moet de hulpverlener zich bewust zijn van zijn of haar eigen performance en de betekenis hiervan voor het contact.

Jeugdbeleid

Hoewel het tegen de heersende tijdsgeest inging, benadrukte Traas dat preventieactiviteiten en goed doordachte, intensieve begeleiding van risicogezinnen en (ex)delinquenten niet alleen effectiever maar ook goedkoper zijn dan opsluiten. Een goed jeugdbeleid is nog steeds de beste preventie van jeugdcriminaliteit, concludeert de pedagoog.

BEZOEKERS AAN DE CANONS, STAND PER 20 MAART 2012

Het systeem houdt bij hoe veel seconden cq. minuten bezoekers besteden aan een canonbezoek. In de afgelopen weken van maart was de gemiddelde 'studietijd': 287 seconden, dat is bijna 5 minuten. Voor 73,3% van de bezoekers voldeed 0-30 seconden voor het bestuderen van de canons. 3,9% (326 bezoekers) trok 30-60 minuten uit voor een bezoek; 2% (174 bezoekers) langer dan 1 uur.

Bezoeken Canons Sociaal Werk

Nederland, Vlaanderen & Internationale denkers

Bezoeken Canon

HistoryofSocialWork.org

	2008	2009	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Januari	2.046	3.837	7.806	15.190	10.017	--	1.135	4.524
Februari	1.804	3.806	6.019	7.818	9.062	--	1.215	13.065
Maart	2.460	4.936	7.086	8.778	8.356	--	1.569	9.904
April	2.574	5.205	7.174	7.256		--	1.953	
Mei	3.060	4.766	7.694	8.499		--	2.150	
Juni	3.536	4.542	7.216	7.344		--	2.308	
Juli	2.144	2.850	4.266	4.611		--	2.068	
Augustus	2.035	3.503	5.131	4.673		--	2.483	
September	3.320	7.613	9.372	7.806		--	3.517	
Oktober	4.128	9.930	12.812	10.540		--	4.543	
November	4.394	9.432	12.194	9.957		169	3.708	
December	3.178	6.139	7.405	8.406		923	3.830	
Totaal	34.679	66.559	94.175	100.878		1.092	30.479	

**STUUR DEZE NIEUWSBRIEF DOOR
AAN COLLEGA'S EN ANDERE BELANGSTELLENDEN!**